

Nr 130.

Ankom till riksdagens kansli den 21 maj 1935 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående ändrade grunder för sättande av markegång.

(3:e avd.)

I en inom första kammaren av herr *C. von Mühlenfels* väckt motion, nr 116, har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa, att markegången moderniseras och sättes av länsprinsnämnder samt att densamma fastställas av en riksprisnämnd i samband med dyrortsgrupperingen.

Till stöd för sitt förslag har motionären anfört följande:

»Nu gällande markegångstaxa torde utan överdrift kunna anses anti-
kverad, varför behovet av en moderniserad markegång utan tvivel är stort. Detta har blivit en så mycket mera tvingande nödvändighet, sedan en stor del av kronans arrendatorer för några år sedan delvis fingo sina arrendeavgifter bestämda efter markegången. Det har nämligen inträffat sådana underliga markegångssättningar, att i län med genomgående låga dyrortsgrupper markegången satts betydligt högre än i län med höga dyrortsgrupper. Exempel härå är Kalmar län, där smörpriset åren 1933 och 1934 sattes i 2 kronor 50 öre per kilogram, och Stockholms län, där smörpriset år 1933 sattes i 2 kronor 10 öre samt 1934 i 2 kronor 30 öre; samtidigt hava alla spannmålspriser båda åren varit högre i Kalmar än i Stockholms län. Följden av sådana markegångssättningar har blivit, att kronoarrendatorer i län med lägre dyrortsgrupper fått betala högre arrenden än i län med högre dyrortsgrupper, vilket säkerligen ej varit riksdagens mening, då den, för att bereda arrendatorerna en välbehövlig lindring, medgav, att halva arrendesumman skulle få betalas efter markegångssättningen.

Kungl. socialstyrelsen har i så motto beaktat saken, att den i sin utredning för dyrortsgrupperingen år 1933 föreslagit, att de däri omnämnda länsprinsnämnderna även skulle handhava markegångssättningen.»

Över motionen hava utlåtanden i vederbörlig ordning avgivits av domänstyrelsen och kommerskollegium (Bil. A och B), varjämte utskottet under hand inhämtat upplysningar från kammarkollegium.

Utskottet.

Utskottet vill till en början erinra, att i en vid 1928 års riksdag väckt motion, II: 311, hemställdes, att riksdagen måtte besluta anhålla hos Kungl.

Maj:t att låta utreda och för riksdagen snarast förelägga förslag till ändring i grunderna och sättet för markegångstaxornas upprättande.

I ett över motionen avgivet utlåtande (nr 33) anförde statsutskottet, att, enligt vad utskottet under hand inhämtat från kammarkollegiet, hos kollegiet vore anhängiga två ärenden angående markegångstaxorna, nämligen ett ärende rörande revision av taxornas formulär och ett ärende om ifrågasatt revision av förordningen den 2 juni 1911 angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande. Sistnämnda ärende, i vilket förslag väckts av länsstyrelsen i Örebro län och varöver yttranden avgivits av övriga länsstyrelser, syntes, enligt vad för utskottet upplysts, avse och torde för varje fall komma att medföra förslag till lösning av det spörsmål, som i den förevarande motionen avhandlades. Ärendet i fråga vore för det dåvarande beroende på kammaradvokatfiskalsämbetets åtgärd. På grund härav och under uttalande av sin förväntan att förslag i ämnet, så snart ske kunde, måtte underställas riksdagens prövning, hemställde utskottet, att ifrågavarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Statsutskottets hemställan bifölls sedermera av riksdagen.

De två ärenden berörande markegångstaxorna, som åsyftas i statsutskottets utlåtande, voro *dels* ett, som avsåg revision av taxornas form, d. v. s. ytterst frågan om utgallring av vissa titlar och persedlar ur taxorna, *dels ock* ett, som syftade på en revision av markegångsförordningen den 2 juni 1911 (nr 62).

Enligt vad utskottet numera inhämtat, föredrogs det förstnämnda ärendet — angående revision av taxornas form — i kammarkollegium den 17 januari 1929 och föranledde en samma dag dagtecknad skrivelse till Kungl. Maj:t, däri kollegium anmälde, att kollegium funnit den ifrågasatta allmänna revisionen av markegångstaxornas form och innehåll icke för det dåvarande böra verkställas.

Kungl. Maj:t lät genom beslut den 12 april 1929 vid den av kollegium gjorda anmälan bero.

I det andra av de i utskottets utlåtande omnämnda markegångsärendena — vilket syftade på en revision av markegångsförordningen den 2 juni 1911 — avgav kammarkollegium utlåtande den 31 december 1930, innehållande ett vidlyftigt förslag till förändringar och förenklingar i förfarandet vid markegångssättningen.

Över kollegii förslag hava utlåtanden avgivits den 13 april 1931 av lantbruksstyrelsen och den 28 maj 1931 av styrelsen för Svenska landskommunernas förbund, vilka i huvudsak tillstyrkt kollegii förslag.

Därefter synes någon ytterligare åtgärd icke hava vidtagits.

Utskottet har inhämtat, att socialstyrelsen år 1933 till Kungl. Maj:t avgivit utredning och förslag rörande grunder och förfaringssätt för dyrortsgrupperingsarbetet ävensom rörande i samband därmed stående frågor samt att styrelsen jämväl upptagit frågan om sättet för markegångs-

sättningen. Styrelsen har anfört, att fastställandet av markegångstaxorna vore ett arbete av likartad beskaffenhet med det, som skulle komma att åligga länsprinsnämnder. Enligt socialstyrelsens förslag skulle även markegångsdeputerade bilda kärnan i länsprinsnämnderna. Det har syntes socialstyrelsen naturligt, att sagda nämnder de år, då sammanträden av dem äger rum, jämväl ombesörja markegångssättningen. Särskilt om en moderniserad markegång komme till stånd, kunde länsprinsnämndernas medverkan bliva till stor nytta.

Under hänvisning till vad sålunda anförts och med framhållande av lämpligheten av att frågorna om dyrortsgruppering och markegångssättningen lösas i ett sammanhang, får utskottet hemställa,

att riksdagen må i anledning av herr von Mühlens' ovanberörda motion (I: 116) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville i samband med prövningen av grunder och förfaringssätt för dyrortsgrupperingsarbetet till prövning jämväl upptaga frågan om revision av gällande markegångsbestämmelser.

Stockholm den 21 maj 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 129.

Bil. A.

Till riksdagens statsutskott.

Genom resolution den 1 mars 1935 har Kungl. Maj:t anbefallt domänstyrelsen att till riksdagens statsutskott avgiva yttrande över en av herr C. von Mühlenfels inom första kammaren väckt motion, nr 116, angående ändrade grunder för sättande av markegång, i vad motionen berörde domänstyrelsens verksamhetsområde. Med anledning härav får styrelsen anföra följande.

Enligt 10 punkten i kungl. kungörelsen den 4 juni 1908 angående förändrade grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner, sådan punkten lydte före den 1 juli 1932, skulle arrendeavgift för kronan tillhörig jordbruksegendom under domänstyrelsens förvaltning vara utsatt i penningar. Jämlikt nu gällande bestämmelser skall arrendeavgiften ut sättas till hälften i penningar och till hälften i en eller flera av de persedlar, som upptagas i länets markegångstaxa, att lösas med penningar efter senast fastställda pris enligt litt. A i markegångstaxan. Vid den utredning, som föregick ett antagande av sist berörda stadganden, framfördes yrkanden på att utbyta markegångspriserna mot vissa gällande noteringar, som säkrare gäve uttryck åt det verkliga prisläget. Då emellertid andra för ändamålet användbara officiella noteringar än markegångstaxan icke finnes, blev det nödvändigt att anlita denna vid prissättning å de persedlar, som i här ifrågavarande hänseende skulle lösas i penningar.

Ur såväl kronan-jordägarens som vederbörande kronoarrendatorers intressen måste det anses önskvärt, att i ovan omnämnda avseenden enhetlighet och jämförbarhet råder vid prissättningen. I anslutning härtill synes intet vara att erinra mot att en utredning i det i motionen angivna syftet kommer till stånd. Efter vilka grunder en dylik reformering bör göras torde få bero på den blivande undersökningen. Styrelsen får alltså för sin del förorda verkställandet av en utredning rörande möjligheterna att erhålla en efter nutida krav avpassad, så rationell och enhetlig anordning som möjligt för den officiella prissättningen å olika varuslag och förnödenheter. Stockholm den 28 mars 1935.

*D. af Wåhlberg.**Gunnar Malmström.*

Bil. B.

Till riksdagens statsutskott.

Genom remiss den 1 mars 1935 har Kungl. Maj:t anbefallt kommerskollegium att avgiva och till Eder överlämna yttrande över en inom första kammaren väckt motion nr 116 angående ändrade grunder för sättande av markegång, i vad motionen berörde kollegii verksamhetsområde.

I anledning härav för kollegium anföra följande.

I motionen har hemställts om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran, att markegången måtte moderniseras och sättas av länsprinsnämnder samt att densamma skulle fastställas av en riksprinsnämnd i samband med dyrortsgrupperingen. Såsom framhållits i motionen har socialstyrelsen i sin år 1933 slutförda utredning rörande grunder och förfaringsätt för dyrortsgrupperingsarbetet och i samband därmed stående frågor bland annat föreslagit, att däri omnämnda länsprinsnämnder även skulle handhava markegångssättningen.

Enligt vad kollegium har sig bekant är för närvarande ett av kammarkollegiet den 31 december 1930 avgivet förslag till viss omarbetning av gällande författning rörande markegångsväsendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. I sitt utlåtande i ämnet har kammarkollegiet bland annat framhållit, att markegångsinstitutet icke borde komma till användning för moderna behov och att institutet så småningom torde böra såsom en kvarleva från naturahushållningens tid avvecklas. Vad som försvårade denna avveckling borde undvikas. Skulle det för framtiden befinnas nödigt, att vid jordupplåtelse fixera avgälden eller viss del därav i naturapersedlar — något varom delade meningar syntes kunna uppstå — torde det bliva nödvändigt att tillskapa ett med markegången till sitt syfte jämförbart men på enklare sätt åstadkommet pris, som vore oberoende av penningvärdets fluktuationer. Frågan om tillskapandet av ett dylikt pris hade tidigare varit på tal, nämligen under förarbetena till 1925 års eklestastiska arrendeförordning, men då icke föranlett någon åtgärd.

Då såsom av det sagda framgår frågan om markegångssättningens reformering redan är föremål för Kungl. Maj:ts prövning, vill kommerskollegium — som ej varit satt i tillfälle att yttra sig över de i sådant hänseende avgivna förslagen och ej heller äger den för frågans bedömande erforderliga särskilda sakkunskapen — hemställa, att motionen ej måtte vinna riksdagens bifall.

K. A. Fryxell.

Siegfried Matz.

Carl Lamberth.